

ZPĚVY DRÁTŮ

I

My, dráty telegrafní, telefonní a elektrické,
abychom neměly dlouhou chvíli, zpíváme si
zmrazeným hlasem, lhostejny ke všemu, co jest lidské,
tu mezi domy a paláci, tu mezi poli a lesy,

5 mezi a nad nimi, podle silnic a tratí
bzučíme monotónně, neznajíce touhy ni chtíce,
studené, kovové, neschopny nenáviděti, milovati,
napjaty mezi kandelábry, sloupy a tyče

10 k otroctví paralelnímu, aniž cítiti můžeme je,
vedeny do dálek nesmírných, křížem a krážem hnány
přes všecko, co strmí, i přes všecko, co zeje,
k stanicím, úřadovnám, elektrárnám pevně připoutány,

15 zpíváme zpěvy mechanického ze sebe vykoupení
do větru, který neslyší, a do světla, jež jest hluché,
docela pohříženy do snění, jež sněním není,
jak rákosu dozrálého stéblo mrtvé a suché

20 bzučíme nad životem, jenž se nás nedotýká,
ač pro něj jsme tu, jím prostupujeme, mu sloužíme dokonale,
zpíváme zpěvy, v nichž všechno se vším se stýká,
den ze dne stejný, a přece den ze dne jiný stále.

*

My, dráty telegrafní, telefonní a elektrické,
pavouka civilizace necitelné tvoříme síť
nad centry horečné práce i myšlenky gigantické,
z nichž pavouk tuční a nadýmá se, vládna jimi lítě,

25 svíráme, spoutáváme střediska souzvuků, sporů
přímými svazky svými, protínajícími se kříží,
černými paprsky temných, mlčících reflektorů,
jež obstoupily metropole a přikryly je svou mříží,

30 valem se šíří ty naše sítě jako na vodách kruhy,
od centra k centru si podávají kovové ruce,
od obzorů k obzorům napínají slepé své duhy,
chapadly drnčícími venkov uchvacujícíce prudce;

35 my, z ohnisek Západu rodem a vyšlé z jeho dílen,
na Východ táhneme neodvratně a směle,
a dokud kraj bude na glóbu, jenž pod nás není schýlen,
a všechny kontinenty nespočinou cele

40 v studené náruči naší jak v čeřenu obrovitém,
nám není dáno stanouti: táhneme délkou, táhneme šíří
k tropickým pralesům, k džunglím, za ledů polárních
svitem,
táhneme tiše a vytrvale, nebozezy, pionýři!

My, dráty telegrafní, telefonní a elektrické,
jsme kovové ruce moderní souvislosti,
věrné a spolehlivé, rychlé a energické,
lhostejně radíme ke zlu dobro a k neřestem ctnosti,

45 k činžáku palác, klášter k bordelu, věznici k dílně,
ke městům města, venkov k metropolím, lid k lidu;
dní horečně pracujících a nocí okoušejících vilně
stíráme rozdíly a zabraňujeme klidu;

50 ve vteřinu každou bleskem pojíme s národem národ,
mozky a srdce jejich, burzy a ministerstva,
všechno, co země lidskému rodu a lidský si posílá rod,
se slepou objektivností neseme zčerstva;

56 v jedinou hymnu velebnou spojujeme křiky,
jásoty, jeky, řevy, otázky, odpovědi,
v jediný chorál vítězný harmonizujeme ryky,
rázy a rachoty práce, řinčení zlata i mědi,

80 a hřmějící internacionálou abychom spojily světy,
když nad mořem zvítěziti se ukázalo radno,
v kabelech, sdruženy a do kaučuku vklety,
mlčky jsme sestoupily okeánem až na dno.

II

V dálku se zavrtáváme bzučíce
 po boku sestry své silnice,
 jak ona kameny bílými
 my tyčemi ovětralými
 5 jsme rozděleny a změřeny,
 ciframi značeny;
 táhneme po sterých kilometrech
 dnem, nocí, v mlhách, deštích a větrech,
 táhneme jasem, temnotou, mrazem, žárem,
 10 dojaty nejsouce barvou ni tvarem,
 táhneme přímo, oklikami, vzhůru i dolem,
 lhostejny k tomu, co děje se kolem,
 a naše tyče, vegetace geometrická,
 kordónem stonků s chocholy zvonků
 15 směr značí, kudy nadlidská
 touha a žízeň si razí cestu
 od města k městu.

Jak ještě znavený šedinami,
 dobrácký, ospalý, líný,
 20 se strupy bláta a hlíny,
 silnice plazí se pod námi, s námi,
 silnice, sestra starosvětská,
 pijící deště, kámen žeroucí,
 dušinka trpělivá, selská, dětská,
 25 ráda má dědiny kolem rostoucí,
 vroubená příkopy zelenými
 chlubí se hlídači svými,
 topoly, jeřáby, lipami,
 hrušněmi, jabloněmi, slívami,
 30 zelení jejich lupení
 i zralých plodů nachem,
 a rodem z venkova, nelení
 je krmiti prachem.

Silnice svítí polednem,
85 když zpěv náš vesele zní,
silnice bělá se nočním snem,
když hlas náš zdá se pohřební:
kdybychom lásky schopny byly,
silnici bychom si oblíbily,
40 silnici, sestru, a poutníky její
a všechny věci, které se dějí
na ní a kolem ní i u nebes,
všechno, co mívá po jejím hřbetě,
co kolem pracuje v zimě i v létě,
45 a nad ní skřívána ples;

silnici s národem chudáků,
chasníků, tuláků, žebráků,
kteří se plouží, si vykračují
prachem a blátem a sněhem,
50 ať mrazy praštějí, ať větry dují,
mřežovím dešťů a slunce žehem
pro osud hubený jdou a jdou
v dálku snad známou, snad neznámou;

silnici, po níž sedláci táhnou
55 v košilích režných, v plátěných hadrech —
sedláci hnědí, jimž hrdla prahnou,
děvčice brunátné o strmých řadrech,
pacholci s kravami, volky a koni
a rozcházejí se letos jak loni —
60 sedláci s kosami, vozy a stroji
a s pachem po horkém hnoji,
a svázejíce pak úrody plavé,
řepy a brambory, vonící sena,
jde-li tu mimo ně žena,
65 pohyby mají opilé, dravé
v poledním jasu, večerním tichu
za zpěvu, klení a smíchu;

70 silnici v noci, jíž kdosi jde sám
vstříc neznámým světlům, neznámým tmám,
silnici v noci, kterou se plouží
vůz jako přízrak naříkající,
s koly, jež ospale ve snáh se hrouží
či do bláta, po němž teskníci
75 lucerny kalné se míhá svit,
lucerny pod ojí mrtvě se klátící
žlutý a nemocný kmit;

80 a silnici bílou, jíž konce není,
jež v blankyt se hrouží jak v zapomnění
a po níž hranatý, pouštěje větry
a požíraje kilometry,
hned jako by jásal, hned jak by se zlobil,
říti se automobil...

III

V dálku se zavrtáváme bzučíce
po boku dobytelských tratí,
shlížíme na kolejnice,
jež blesky železných hlatí
5 vrhají do kraje, rozpalující se,
když vlaky míjejí a všechno se třese
jich těžkým letem a rachotem,
to hadi jsou temní, potměšilí,
ke pražcům očazeným přibití,
10 ze šterku by se rádi vymrštili,
a v trávě náspů ukryti,
za krvežíznivým jakýmsi snem
se odplazili někam
ke kovovým podzemním řekám;
15 jich paralelní zotročení,
jež našeho hroznější jest,
jim naplňuje noční snění
jak spící ohaře čekaný lov
řevem a během a zoufalstvím gest,
20 hromy a lomozy katastrof.

Shlížíme na ně měsíce, léta,
než prasknou hněvem či bolestí,
lhostejny k jejich nevědomosti,
s níž dobývají světa,
25 a nasloucháme ze zvyku
šíleným rytům rychlíků
i těžkopádnému lomozu
členěných nákladních soumarů,
již nemají citu ni rozmaru,
30 a v intervalech provozu
již vyhlížíme zdaleka
jich lokomotiv oblaka
černá a šedá a bílá.

35 Tisíce vlaků jsme spatřily,
tisíce vlaků spatříme,
nás lidé s tratěmi sbratřili,
aniž se my však bratříme
s čímkoli v duši své cizí,
ať stojí to, nebo mizí;
40 míjejí mimo nás milióny
krásných i ohyzdných tváří,
slýcháme jásoty, slýcháme stony,
slýcháme pocely, smíchy a křiky,
vidáme bláznivé kapesníky
45 veslovat sluneční září;
míjejí mimo nás hromady zboží,
železa, prken, uhlí a koží,
obilí, dobytek, stroje,
míjejí lidé, míjejí věci,
50 nahorů dolů vidíme téci
za tajným osudem tajemné roje,
bohatství světa odkryté,
bohatství živé a movité,
a jeho pány árijské, semitské
55 na plyši dvorních a salónních vlaků,
i jeho otroky evropské, africké,
kramáře, dělníky, vojska a zřízence
v útrokách uhánějících draků,
jichž dunící, řinčící pletence
60 soptíce sunou se jako bouře
a zanechávají oblaka kouře
černá a šedá a bílá.

IV

My, dráty vyslané do kolonií a tropů
k posledním výspám civilizace jak reci,
na samém kraji stojíce v požáru světelných snopů
či v nesmírných deštů širé, zavodněné kleci,
5 urputně hledíme před sebe v hrůzy cizího světa,
jenž vstříc nám, aniž nás děsí, své skřeky a ticho své metá.

Nás nepovraždí domorodců oštěpy a luky,
ni zimnice, která šílenství v mozku bělochů nítí,
bez děsu nasloucháme, jak pralesů tajemné zvuky
10 a šelem řev noční se plíží, když veliký měsíc svítí
na našich horkých nebesích; my z dlouhé chvíle pouze
se chvějeme zpívající si monotónně a dlouze.

Víme, že před námi leží svět, jenž dosud nebyl dobyt,
za námi táž však země již dobytá, námi spjatá;
15 vítězství neodvratné hlásá již pouhý náš pobyt
nad půdou sloni, kaučuku, diamantů a zlata.
Transvaalem vzhůru! K Nilu! Podle Konga!
Ugandskou tratí!
Až v srdce africké pánve! Tu chceme si zazpívat!

Zatím však shlížíme na boje, půtky,
20 vídáme visatce, slýcháme důtky,
do lidských terčů svištící kule,
veliká zbabělství, veliké vůle,
krok dobyvatelů,
a po jich boku v plantážích,
25 na řekách, v dolech, pralesích
ryk nástrojů a povelů,
pochoodem pochod do kolonizace,
krok práce.

Shlížíme na setby, úrody,
30 na kořist lovců a na plody
ztepilých kokosovníků,
na kupy banánů, hromady sloni,
na věci svítící i na to, co voní
hýřící přírodou rovníku;
35 z povrchu sklizeny, z útrob rvány
stále jen pryč jsou posílány
do světa nadevše lačného,
a my, jimž není nic tajného,
bezděky přitom vzpomínáme si
40 na první pušky třesk a zář,
na první hrdinnou bílou tvář,
jež vnikla v pralesy.

Víme, že za ní přišly jiné
do země žhnoucí, pohostinné
45 a úděsné zároveň;
vrahové směli se vzpurnou tváří,
kořalka, syfilis, misionáři
zakořeňovali evropský peň.
Svět nikde pacifikován není,
50 všechno se v proudy krve mění,
co kročej lidstva znamená;
ať kdo chce co chce však o tom praví,
nám lhostejny jsou lidské mravy,
my rozpínáme jen ramena.

55 Na temně svítící záda černochoů,
tropické uniformy bělochů
dnem nocí shlížíme klidně;
lomozem práce a bojů povyky
táhneme zvolna k srdci Afriky,
60 tu staneme očividně.

Křížem a krážem s tisíci tisíce
spojíme bělochy, černochoy, mulaty, mestice,
spojíme Araby, Indy, Bury a Němce,

Francouze, Vlasy, Angličany,
 spojíme všechno na všechny strany,
 své kovové střízlivé věnce
 až rozepneme bez počtu, bez míry,
 pojíce třídy Kapského Města s bazary Káhiry.

My, dráty telegrafní, věčně nenasycené
 svou krmí elektrického poskoku,
 námi jak tepnami proudy krve vznícené
 honěnou automatickými prsty otroků,
 5 jež umdlená hned jest a hned zběsilá,
 jako by kulomety spustily či burza se zbláznila —
 my v duchu nasloucháme klapotu aparátů,
 jenž nesčíslný ze všech stran se žene a připojuje
 v jediný ohromný vichor horlivosti a chvatu,
 10 v jedinou ohromnou bouři, jež kolem glóbu duje
 a šílí.

Ten klapot, jenž proráží stěny stanic a úřadoven,
 jakou to hudbou, závratnou strží obtáčí svět!
 Ač útlými prsty jest vysílán a ptačímu zobání roven,
 15 slyšíme přece každý země i člověka vznět,
 když nasloucháme v širou jeho symfonii,
 v níž knoflíky klapající se ve zvony mění, jež bijí
 na poplach.

Slyšíme výkřiky porodů, slyšíme chropoty smrtí,
 20 slyšíme milenců rozloučených toužebná volání;
 chraplavý hlas kdes ptá se a děs jej v hrdle škrtí,
 jinde jak vítězný posel křik se vzpíná a rozhání.

Slyšíme intriky z ministerstev, povely z kontoárů,
 poplachy burz a vzpoury ulic a bitky sněmoven;
 25 demise, krachy, kalkuly, krídy tu nabývají tvaru,
 pády a výšvihy lomozí v každou noc i každý den.

Slyšíme pochody vojsk, bitvy a heroismy,
 neslyšné kroky moru, mírové porady;
 slyšíme stávky, výluky, sabotáže a anarchismy,
 30 veliké lásky a hněvy, věrnosti, prorady.

Slyšíme díla a činy tryskati z mozků a dlaní,
slyšíme potlesk, jenž provází ptačí hry aviatika.
Slyšíme šelesty míru jak v houští kroky laní.
Slyšíme chorály hrůzy, jež probouzí panika.

35 Slyšíme požáry, výbuchy, srážky vlaků a lodí,
průtrže, povodně, vichřice, zemětřesení —
Ale i cifry slyšíme úrod, jež země rodí,
života příval přes smrt se valící, růst a kvetení...

40 Slyšíme všechno, víme všechno a všechno známe,
kams napravo, vlevo, nahoru, dolů všechno
poznáváme,
intimnost občana, aféry světa, proměny země —
a vše, co se děje, co se má státi a stane,
ať zní to, jako by zvracel glóbus či pták si pípál jemně,
ať jako hořící svět či střepina skelná to plane,
45 my vše to dříve víme než ten, kdo to zvěděti má,
a živíce se tím, aniž zavrať nás jímá,
jsme klidny.

My, dráty elektrické...!

Mluv, mluno, tajemná moci, jež se zmocňuješ hmoty,
 jak velická myšlenka, milostná vášeň, delirium tremens,
 mluv, mluno, řinoucí se kovovou útrobou naší,
 5 cože jsme učinily, hle, z tebe,
 ze řvoucí šelmy tygří síly a ukrutnosti,
 z nevinné nevěsty živelů,
 z vražedné vrhatelky oštěpů ohnivých i neviditelných,
 z cudné a mlčelivé síly,
 10 když jsme tě zkrátily, zapřáhly, zotročily,
 jako se sloni krotí
 pro těžkou práci, dopravu, cirkusové kejkle
 i pro chobotu opatrného něžné braní
 cukrové kostky z dětinných dlaní!

15 My, dráty elektrické...!

Jak děcka si s tebou hrajeme,
 jak racionelní ekonomové tě rozvádíme
 širými regulacemi.
 Jak dozorcí šiky vězňů šedivé
 20 na práci vodíme tě.
 Byla jsi, sílo, svobodný pták, neznámý bůh,
 jak dívka cudná a divoká jsi se rodila z venkovských
 rodičů,
 tančilaš kolem glóbu, bouřilas nepoznána —
 až v maličkých šprýmech poznal tě člověk
 25 a rozkázal, abychom jaly tě sítěmi svými,
 abychom vedly tě
 linkami souběžnými a křížujícími se,
 a uloživše ti počet a míru,
 k výkonům přesným tě zapřáhly na povel inženýrů.

30 My, dráty elektrické...!

Kdybychom pýchy schopny byly,

tvým zdoláním bychom se honosily,
když tě tak prostě za ruku vedeme
do ulic měst i dědin,
35 do domů, paláců, divadel,
do dílen, továren, ateliérů,
ba již i do mlýnů, do stodol, chlívů,
abys tu svítila k dílu a sama pomáhala,
vagóny obsazené a stroje nejúžasnější hnala,
40 slavnostem dávala lesk a kovům zlatý povlak,
abys tu léčila i popravovala
a čarodějnou mocí byla v rukách Edisonů —
když tě tak vedeme, služku civilizace,
do práce!

45 My, dráty elektrické...! My, dráty elektrické,
jsme s tebou, mluno, obsadily život
a ze všech nejvíce pronikly jsme mu ledvím,
otvory provrtavše do všech stěn a zdív.
Jsme nervový systém, hra svalů, vladař a uhlokop;
50 ze dvou stran sbíhající se, aby povstala jiskra,
ze všech stran táhneme, aby tryskal
života paroxysmus.
Do služeb člověka jsme zapřáhly okeán ukázněný,
člověku dobývající hromady zlata, požitků, změny.

55 A zatímco šílí, opájí se a hltá,
potomek loupežných rytířů, buržoa, kapitalista,
dávno již nevěda, co to je štěstí,
my, věrné po jeho boku, jsme chladny jak hadi
a chápavě usmíváme se,
60 když důvěrou sebevrah nás tu a tam poctí,
a někdy — pod mračny protínanými bleskem —
sen máme,
my, dráty elektrické, máme sen:
že z hlubin nad námi nasycených tebou, ó mluno,
65 tě vysáváme docela sosáky kovovými,
a že již nikde se nemůžeš objeviti,
abychom nejaly tě, nezkontily svou síti.

VII

Kvetoucí stonky svých tyčí, sloupů a zvonkových her
jak piloty nesoucí střediska nadějí, vůlí a věr
jsme bezpočtu vsadily v zkaženou půdu, v střechy a báně
světových metropolí,
5 soudržnost jejich utužující, sítě své kladouce na ně,
jednu a druhou a třetí a každou jinak, aby nic
nepropadlo,
zatímco v dýmu kralují, ostrovy, na kterých zvadlo
dědictví po starých bozích lesů, lučin a polí.

V cihly a maltu, v kámen a beton, také v sádku
10 vrazily jsme svých opor bílé kvetoucí ramena,
a přívětivě se usmívající, ač velmi jsme lhostejny v jádru,
na hroty železné, šupinaté hřbety a čela kamenná,
ba docela dolů až na asfalt a dlažební kámen,
dnem nocí drcený kopyty a hlazený koly a podšvy,
15 a pevně se držíce za ruce sbíráme každý pramen,
jenž tryská tu ze srdcí, dlaní a mozků, aniž často proč ví,
a všechny je řadíme k sobě jak věže v chorál své zvony,
že od modliteb se neliší kletby, od jásosů stony,
v jediné dílo, myšlenku, touhu splývající,
20 v kužel, jenž hrotem nebe se dotýká, kde komínů čadivé
svíce
společně mračno tvoří,
trísněné krví západů a zlatem prchavých zoří.

Nahoře, nad zčernalými vodami, jež zkameněly,
mezi jich věžemi, hřebeny, hroty, báněmi,
25 a dole, nad hlavami chodců a nad korunami ubohých
platanů, akátů a lip
oblohu linkujeme křížem krážem, a kdybychom zazvučely,
jako to v polích někdy činíme, a rázem, všechny se všemi,
jak ohromný z ohromného luku vyslaný šíp
projelo by to vším a otrásl by to vším

30 a v mrtvého boha idylického sesuté čelo
mířilo by to vzhůru nad puchy, plyny a dým.

Uprostřed metropole, v ní, skrze ni, nad ní jsme drátěné
tělo

nezdolné souvislosti a nového lidského řádu.
Jak stará mrtvola, obsazená armádou červů,
35 rozpadla by se kosmopolis v hromadu nesouladu,
nebyti nás, tuhého života našeho, železných nervů
v horečce její!

Uprostřed zběsilosti kalkulů, úskoků, her a slasti
přes propasti mezi lidmi se klademe jak ulic přes propasti,
40 jež pod námi zejí.

Těch ulic bláhových! Hrozných a nevinných!
Těch pláství ověšených horečným rojem!
Těch stružek stříbrných v pobřežním písku!
Jsme s nimi se všemi. Učinily jsme z nich
45 jedinou bytost ohromnou, jež zde řve vášní a bojem,
chtivostí slávy, požitku, zisku,
a tam opět pokojná jest, zamyšlená, tak tichá a tklivá,
že z parku slyšeti kosa, jenž zpívá —
jedinou bytost ohromnou, matku kontrastů a paradoxů,
50 jež hltá hory masa jako hory koksu,
jež chlubí se démanty na šíji žen i hladem před azyly,
jež věci nejúžasnější vystavuje za skly —
a přec by zemřela hrůzou, kdybychom večer se zpily
a všechny — rázem — praskly...

VIII

Jak v linkách nota vysoká
když sedí na nás pták,
kraj vesel zdá se jak na zahradě,
jabloně vzkvetlé jdou s námi v řadě,
5 když sedí na nás pták
a zpívá.

Nás jaro ovšem netkne se,
ni slunce žár, ni mráz;
kdybychom srdce však, srdce měly,
10 s tím ptákem bychom se něhou chvěly,
jak zvonce stád náš hlas
by změkl.

Vysoký vítr více ví
o našich dnech než on:
15 jsme mu jen bidélko v rodné kleci,
neslyší útrobou naší téci
svět se vším, smích i ston,
řev glóbu.

A my jak velcí hříšníci,
20 jež líbá dětský zrak.
Bez touhy po mrtvé nevinnosti,
svět zříme okřívát prostou ctností,
když sedí na nás pták
a zpívá.